

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

17 март 1993 година*

По съединени дела C-72/91 и C-73/91

с предмет преюдициално запитване отправено до Съда на основание член 177 от Договора за ЕИО от страна на Arbeitsgericht Bremen (Федерална република Германия) по производството, висящо пред този съд, между

Sloman Neptun Schiffahrts AG

и

Seebetriebsrat Bodo Ziesemer de r Sloman Neptun Schiffahrts AG

относно тълкуването на членове 92 и 111 от Договора за ЕИО,

СЪДЪТ,

в състав: г-н О. Due, председател, г-н С.Н. Kakouris, г-н G.C. Rodríguez Iglesias, г-н М. Zuleeg и г-н J.L. Murray, председатели на състав, г-н G.F. Mancini, г-н R. Joliet, г-н F.A. Schockweiler, г-н J.C. Moitinho de Almeida, г-н F. Grévisse и г-н М. Díez de Velasco, съдии,

генерален адвокат: г-н М. Darmon,

секретар: г-н J.-G. Giraud,

като има предвид писмените становища, представени:

- за Sloman Neptun Schiffahrts AG, ищец по главното производство, от г-жа Hans-Georg Friedrichs от адвокатския съвет в Bremen,

- за германското правителство, от г-н Ernst Roeder, ministerialrat, и г-н Joachim Karl, regierungsdirektor към Федералното министерство по икономическите въпроси, в качеството на представители,

- за датското правителство, от г-н Joergen Molde, правен съветник към Министерството на външните работи, в качеството на представител,

- за белгийското правителство, от г-н Louis van de Vel, генерален директор към Министерството на съобщенията и инфраструктурата, в качеството на представител,

- за Комисията на Европейските общности, от г-н Ingolf Pernice, член на нейния правен отдел, в качеството на представител,

като има предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на ищеца по главното производство, на ответника по главното производство, за който се явяват г-жа Juergen

---

* Език на производството: немски.

Maly, адвокатски съвет, Bremen, и от проф. д-р Wolfgang Daeubler, Dusslingen, на германското правителство, на гръцкото правителство, за което се явява г-н Panagiotis Kamarinéas, член на държавната правна служба, в качеството на представител, и на Комисията в съдебното заседание от 7 януари 1992 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 март 1992 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С две определения от 9 октомври 1990 г., получени в Съда на 22 февруари 1991 г., Arbeitsgericht Bremen е отправил до Съда въпрос на основание член 177 от Договора за ЕИО относно тълкуването на членове 92 и 117 от Договора за ЕИО.

2. Въпросът е бил повдигнат в рамките на два спора между Sloman Neptun Schiffahrts AG (по-нататък наричан „Sloman Neptun“), корабно дружество със седалище в Bremen и нейния Комитет на морските лица (по нататък наричан „Seebetriebsrat,,).

3. Както става ясно от документите по делото, съгласно член 99 от Betriebsverfassungsgesetz (Закон за промишлените връзки) Sloman Neptun е поискала съгласието на Seebetriebsrat за наемането на свързочник филипинец (Дело С-72/91) и пет други морски лица филипинци (Дело С-73/91) на плавателен съд, управляван от нея и регистриран от нея в Международния корабен регистър (по нататък наричан „МКР“). МКР е бил въведен от Закона за въвеждането на допълнителен корабен регистър на корабите, плаващи под федералния германски флаг, в международната търговия (Международен корабен регистър (МКР) (Gesetz zur Einfuehrung eines zusaetzlichen Registers fuer Seeschiffe unter der Bundesflagge im internationalen Verkehr (Internationales Seeschiffahrtsregister - ISR) от 23 март 1989 г. (Bundesgesetzblatt I, стр. 550, „Закон за МКР“).

4. Съгласно член 21, параграф 4 от Flaggenrechtsgesetz (Закон относно правото да се плава под флага), създаден с член 1, параграф 2 от Закона за МКР, е договорено, че договорите за наемане на въпросните морски лица няма да се регулират от германското законодателство.

5. Член 21, параграф 4 от Закона относно правото да се плава под флага е формулиран по следния начин:

„За целите на член 30 от Buergerliches Gesetzbuch (Закона за приложение на Гражданския кодекс) и съгласно разпоредбите на правото на Общността, договорите за наемане на членове на екипажа на търговски кораб, регистриран в МКР, които нямат постоянно пребиваване или местожителство в Германия не се регулират от германското право само защото корабът плава под германски флаг. Ако по отношение на договорите, упоменати в първото изречение, се сключат колективни

споразумения от чуждестранни синдикати, те следва да имат ефектите, предвидени в Закона за колективните договори, само ако е договорено те да бъдат предмет на правилата за договаряне на заплащането, приложими в рамките на приложното поле на Grundgesetz и че юрисдикцията следва да се възложи на германските съдилища. В случай на съмнение, споразуменията за договаряне на заплащането, сключени след влизането в сила на тази алинея се отнасят до трудовите договори, упоменати в първото изречение, само ако това е изрично предвидено в тях. Разпоредбите на германския закон за социалното осигуряване остават незасегнати”.

6. След като Seebetriebsrat отказва да даде своето съгласие за наемане на въпросните лица, Sloman Neptun моли Arbeitsgericht Bremen да направи това вместо Комитета на морските лица. При производството пред националния съд, Seebetriebsrat застъпва мнението, че разпоредбата, добавена от закона за МКР, е не само противоконституционна, а и противоречи на членове 92 и 117 от Договора за ЕИО, защото тя дава възможност да се наемат граждани на държави, които не са членки при по-неблагоприятни условия, що се отнася до заплащането и социалната закрила, от онези, приложими към морските лица, наети съгласно германското законодателство.

7. Като заема гледището, че се изисква тълкуване на тези разпоредби с оглед да се реши спора, Arbeitsgericht Bremen не дава ход на производството и отнася следния въпрос до Съда за предварително определение:

Съответства ли на членове 92 и 117 от Договора за ЕИО, че член 1 алинея 2 от Закона за въвеждането на допълнителен корабен регистър на съдовете, плаващи под федералния германски флаг, в международната търговия (Международен корабен регистър ° МКР) (Gesetz zur Einfuehrung eines zusaetzlichen Registers fuer Seeschiffe unter der Bundesflagge im internationalen Verkehr (Internationales Seeschiffahrtsregister ° ISR)) от 23 март 1989 г. Bundesgesetzblatt I, стр. 550, дава възможност чуждестранните морски лица, които нямат постоянно пребиваване или местожителство във Федерална Република Германия, да не бъдат обхванати от германските колективни договори и така да бъдат наемани срещу по-ниско заплащане “като в родината” и при по-неблагоприятни условия на труд отколкото подобни германски морски лица?

8. Германското правителство счита, че член 21, параграф 4 от Закона относно правото да се плава под флага е въведен с оглед да се внесе яснота в корабния сектор относно правилата, установени с член 30 алинея 2 от Гражданския кодекс относно закона, приложим към трудовите договори. Тази разпоредба е предназначена да гарантира международната конкурентоспособност на германските плавателни съдове чрез намаляване разходите за персонал.

9. В тази връзка Германското правителство изказва становището, че от края на 1977 г. до края на 1987 г. тонажът на търговските кораби, плаващи под германски флаг, е намалял от 9,3 до 3,8 общи регистрирани тонове и че само през 1987 г. търговския флот, плаващ под германски флаг е намалял с 11 %. В началото на 1988 г. само 19 130 морски лица са наети на борда на

германски плавателни съдове, докато в началото на 1971 г. те все пак са били 55 301.

10. Прави се позоваване на Доклада от заседанието за по-пълно отчитане на фактите по делото и законодателната основа на главния съдебен процес, процедурата и писмените становища, подадени до Съда, които са упоменати или разгледани по-долу доколкото това е необходимо за мотивите на Съда.

11. На първо място е важно да се отбележи, че, както Съдът последователно е поддържал (вж. по-специално Решението по дело 78/86 Steinike und Weinlig/Федерална република Германия от 22 март 1977 г., Recueil, стр. 595, точка 9), стремежът на Договора чрез член 93 да се предвиди подпомагане, което да се подлага на постоянно преразглеждане и надзор от страна на Комисията, е че заключението, че дадено подпомагане може да не съответства на общия пазар следва да се определи чрез разглеждане от Съда посредством подходяща процедура, като отговорност на Комисията е тя да бъде задвижена.

12. При същото решение, обаче (точка 14) Съдът е отбелязал, че пред националните съдилища могат да се представят казуси, които им дават причина да тълкуват и прилагат концепцията за подпомагане, съдържаща се в член 92, с оглед да определят дали или не държавното подпомагане, въведено без да се спазва процедурата за предварително разглеждане, предвидена по член 93 алинея 3, трябва е било обект на тази процедура.

13. С оглед на упоменатото по-горе, поставеният въпрос трябва да се разглежда като опит да се установи дали система, установена от държава-членка, като тази приложима към МКР, която дава възможност трудовите договори, сключени с морски лица, които са граждани на държави, които не са членки и които нямат постоянно пребиваване или местожителство в тази държава-членка, да бъдат обект на условия на труд и размер на заплащане, които не попадат в обхвата на правото на тази държава-членка и са значително по-малко благоприятни отколкото онези, приложими към морските лица, които са граждани на тази държава-членка, следва да се разглежда като държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО и дали член 117 от Договора изключва прилагането на подобна система.

Тълкуване на член 92 от Договора за ЕИО

14. Националният съд поддържа, че оспорваната система представлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО, доколкото той позволява частично да не се прилага германското трудово право и социално-осигурително право.

15. В подкрепа на това становище националният съд се позовава на съдебната практика на Съда, съгласно която частичното намаляване на социалните осигуровки, които се падат на предприятията в определен сектор на промишлеността, представлява подпомагане по смисъла на тази разпоредба, ако такава мярка е насочена частично към освобождаване на тези предприятия от финансовата тежест, възникваща от нормалното прилагане на общата система на задължителните вноски, наложена по закон

(вж. Решението по дело 173/73 Италия/Комисия от 2 юли 1974 г., Recueil, стр. 709). Въпросната система освобождава собствениците на кораби, които са регистрирали своите плавателни съдове в МКР, от известни финансови задължения, по-специално плащане на вноски за социално осигуряване, в случай на наемане на германски морски лица.

16. Националният съд добавя, че Gesetz zur Aenderung von Vorschriften der See-Unfallversicherung in der Reichsversicherungsordnung (Закон за изменение на правилата за застраховане срещу морски злополуки в Националния застрахователен кодекс) от 10 юли 1989 г. (Bundesgesetzblatt I, стр. 1383) е издаден във връзка с въвеждането на МКР. Съгласно този закон, той посочва, че размерът на заплащането на морските лица, чиито трудови договори не се регулират от германското законодателство, не се взема предвид при фиксирането на средния размер на заплащането за изчисляване на вноските за социално осигуряване. За въпросните морски лица, тези вноски се изчисляват в съответствие с актуалното им заплащане. Това съответно води до значително намаляване на разходите на собствениците на кораби, тъй като те не са длъжни да заплащат разликата между вноските върху такова заплащане и вноската върху средното германско заплащане.

17. Комисията счита, че мярка от каквото и да било естество, която води след себе си облекчение за определен сектор, което не е част от изчерпателна система, представлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО, дори и ако не е финансирана от обществени фондове. От тази гледна точка произтича следното, първо, от тълкуването на текста на тази разпоредба, която прави разлика между помощ, предоставяна от държава, и помощ, предоставяна чрез държавни ресурси, и второ, от целта на тази разпоредба, която е изразена в областта на държавната помощ на принципа, изложен в член 3, буква е) от Договора за ЕИО. Законът за МКР, който е издаден, за да се направи германското корабоплаване по-конкурентоспособно като му се предоставят специални предимства, има всички характеристики на държавна помощ. При всички случаи оспорваната мярка се финансира от държавни ресурси. Има загуба на данъчни постъпления в резултат от нивото, при което се фиксира размера на заплащането установено с трудови договори, които не се регулират от германското законодателство. Тази гледна точка се споделя от Seebetriebsrat .

18. Важно е да се отбележи, че съгласно член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО, всяка помощ, отпускана от държава-членка или чрез държавни ресурси под каквато и да било форма, което опорочава или заплашва да опорочи конкуренцията чрез облагодетелстване на определени предприятия или производството на определени стоки е, доколкото въздейства върху търговията между държавите-членки, несъвместимо с общия пазар.

19. Както Съдът поддържа в Решението си по дело 82/77 Van Tiggele от 24 януари 1978 г., Recueil, стр. 25, точки 23-25), единствено предимства, които се предоставят пряко или непряко чрез държавни ресурси, се считат за държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО. От самия текст на тази разпоредба и процедурните правила, установени в член 93 от Договора за ЕИО, става ясно, че предимствата, предоставяни от

ресурси, различни от тези на държавата, не попадат в обхвата на въпросните разпоредби. Разликата между помощ, отпускана от държавата, и помощ, отпускана чрез държавни ресурси, служи да се изясни в определението за помощ, не само помощта, отпускана пряко от държавата, но също и помощта, предоставяна от обществени или частни органи, посочени или установени от държавата.

20. Следователно е необходимо да се определи дали предимствата, възникващи от система като тази, приложима към МКР, следва да се разглеждат като предоставяни чрез държавни ресурси.

21. Въпросната система не иска, чрез своята цел и обща структура, да създаде предимство, което би представлявало допълнителна тежест за държавата или упоменатите по-горе органи, а само да промени в полза на корабните предприятия рамката, в която се формират договорните отношения между тези предприятия и техните служители. Последствията, възникващи от това, доколкото те се отнасят до разликата в основата за изчисляване на вноските за социално осигуряване, упоменати от националния съд, и до потенциалната загуба на данъчни постъпления, поради ниското ниво на заплащане, упомената от Комисията, са присъщи на системата и не са средство за предоставяне на определено предимство на заинтересованите предприятия.

22. Следователно система като тази, приложима към МКР, не е държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО.

Тълкуване на член 117 от Договора за ЕИО

23. Националният съд счита, че член 117 от Договора за ЕИО не е предназначен само да изложи програма, а налага на държавите-членки задължение да постигнат социалните цели и свободата на конкуренцията в рамките на Общността. Следователно съгласно тази разпоредба, държавите-членки трябва да наблюдават притока на работници от държави, които не са членки с цел да предотвратят “дъмпинга на работните заплати” и други нарушения на пазара на труда и да предприемат мерки, които да позволят на тези работници да споделят социалния напредък, ако са наети в Общността. Съгласно националния съд, това тълкуване на член 117 се потвърждава от целите, преследвани от членове 48 и 118 от Договора за ЕИО. При тази гледна точка обаче, упоменатите по-горе изисквания не са били спазени във връзка със оспорваните разпоредби в главното производство.

24. Националният съд и Seebetriebsrat също считат, че член 5 от Договора за ЕИО задължава държавите-членки да не поставят под въпрос съществуващата социална защита. Подобряването на условията на труд и стандарта на живот е една от целите на Договора, чието постигане може да бъде изложено на риск от мерките, предприети от държавите-членки.

25. Важно е да се отбележи, че както Съдът последователно поддържа (вж. Решенията по дело 149/77 Defrenne/Sabena III от 15 юни 1978 г., Recueil, стр. 1365, точка 19, и дело 126/86 Giménez Zaera/Instituto Nacional de la Seguridad Social от 29 септември 1987 г., Recueil, стр. 3697, точка 13), член 117 от Договора за ЕИО е по същество част от естеството на програмата. Той се

отнася единствено до социалните цели, чието постигане трябва да е резултат от действието на Общността, тясното сътрудничество между държавите-членки и дейността на общия пазар.

26. Естествено фактът, че целите на социалната политика, установени в член 117, са част от естеството на програмата не означава, че те са лишени от правен ефект. Те представляват важно помощно средство, особено по отношение на тълкуването на останалите разпоредби на Договора и вторичното законодателство на Общността по социални въпроси. Постигането на тези цели трябва въпреки това да бъде резултат от социалната политика, определена от компетентните органи (Решение по дело *Giménez Zaera* цитирано по-горе, точка 14).

27. Следователно, нито общите тенденции в социалната политика, определени от всяка държава-членка, нито специалните мерки, подобни на тази упоменати в актовете за препращане, са открити са разглеждане от Съда с цел определяне дали те съответстват на социалните цели, изложени в член 117 от Договора за ЕИО.

28. Накрая, въпреки че подобряването на условията на труд и стандарта на живот представляват основна цел на Договора, както е показано в преамбюла и членове 2 и 117, държавите-членки са свободни да вземат собствени решения в това отношение, което препятства задължението, предвидено в член 5 от Договора, да се предоставят права на лица, които националните съдилища са задължени да гарантират.

29. С оглед на упоменатите по-горе съображения, отговорът на въпроса на националния съд трябва да бъде, че система, внедрена от държава-членка, като тази приложима към МКР, която дава възможност трудовите договори, сключени с морски лица, които са граждани на държави, които не са членки и които нямат постоянно пребиваване или местожителство в тази държава-членка, да бъдат обект на условия на труд и размер на заплащане, които не попадат в обхвата на правото на тази държава-членка и са значително по-малко благоприятни отколкото онези, приложими към морските лица, които са граждани на тази държава-членка, не представлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО и че член 117 от Договора не изключва прилагането на подобна система.

По съдебните разноски

30. Разходите, направени от германското, белгийското, датското и гръцкото правителство и Комисията на Европейските общности, предоставили становища на Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящ пред националния съд, последният следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпросите отправени от Arbeitsgericht Bremen с определение от 9 октомври 1991 г., реши:

Система, внедрена от държава-членка, като тази приложима към МКР, която дава възможност трудовите договори, сключени с морски лица, които са граждани на държави, които не са членки и които нямат постоянно пребиваване или местожителство в тази държава-членка, да бъдат обект на условия на труд и размер на заплащане, които не попадат в обхвата на правото на тази държава-членка и са значително по-малко благоприятни отколкото онези, приложими към морските лица, които са граждани на тази държава-членка, не представлява държавна помощ по смисъла на член 92, параграф 1 от Договора за ЕИО и че член 117 от Договора не изключва прилагането на подобна система.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 17 март 1993 година.

Подписи